

vil jeg gjøre dette Forsøg paa at faae en ny og efter min Overbevisning bedre Ordning. Naar det fra forskjellige Sider er sagt, at den Ordning, der her er foreslaaet, er i høit Grad reaktionær, saa er dette ialtsald kun delvis sandt. Ord ere kun Ord, og det har ikke det mindste at sige, om man siger, at Noget er reaktionært eller fremstribt-mæssigt, det gjør hverken fra eller til. Men mener man fra den anden Side, at der skulde ligge noget særligt Reaktionært deri, at man paa den egentlige lærde Skoles Omraade søgte at føre den tilbage til, hvad den var i gamle Dage, saa ligger der paa den anden Side en Fremstribt-tanke deri, at man vil gjøre det paa en ganske anden Maade end hidtil muligt for Realisterne at blive Studenter, at komme til Universitetet. Nu veed jeg nok, at man siger, at det er en ny Ide, som ikke er prøvet, men noget Lignende er dog prøvet i andre Lande. Man er i Sverig gaaet endnu videre, end jeg vil gaa — saavidt som man er gaaet i Sverig, gaar jeg ikke — men det er noget Lignende, som man har indført for længere Tid siden i Sverig. Da jeg, som sagt — og hermed skal jeg slutte — ikke har forelagt dette Lovforslag med store Illustationer om, at det under de nuværende Forhold vilde gaa igjennem, vil jeg naturligvis ogsaa se med Ro paa, hvorledes man behandler det her i Thinget. Jeg haaber, at man i ethvert Tilfælde vil lade det komme saa vidt, at man virkelig vil tage Sagen under Behandling i et Udvalg, saaledes, at det ialtsald kan blive muligt for en kommende Regjering at se, hvad dette Things Mening er. Lykkes det nemlig ikke mig, som jeg desværre tror, at blive enig med det høie Thing om denne Lov, ja, saa betragter jeg det som en Pligt at gjøre, hvad der kan gøres ad administrativt Bei for at komme bort fra den høist bedrøvelige Overbeholdelse, som der nu virkelig eksisterer, men som man ikke kan komme fuldt bort fra, naar man ikke vil gaa i en lignende Retning som dette Lovforslag.

Vojsen: Min ærede Ven fra Leire (Holstein) udsædte mig gjentagne Gange paa en Maade, som gjorde det nødvendigt for mig at tage Ordet for en kort Bemærkning, skjøndt jeg ellers paa ingen Maade sølte nogen Fristelse til at deltage i en efter min Opfattelse haabløs Forhandling, og heller ikke vilde forstyrre den Ro, hvormed den høitærede Minister betragter den Forhandling, som denne Sag bliver underkastet. Det ærede Medlem fra Leire bemærkede, at han antog, at der fra min Side næredes den Opfattelse, at den klassiske Undervisning, Latin, var Djævelens Kundskab, altsaa noget ganske Forstrækeligt. Det maa jeg modsigge, da det for mit Vedkommende er en høi Grad af Bilbarelse, idet jeg nævner en saa stor Agtelse for al virkelig Kundskab og al virkelig Dygtighed, altsaa ogsaa for den sorte Kundskab, at det paa ingen Maade kunde falde mig ind at

nære en saadan Opfattelse. Jeg skal komme tilbage dertil i de korte Bemærkninger, jeg nu her skal tillade mig. Jeg var imidlertid paa et andet Punkt uenig med det ærede Medlem, hvad jeg dog vil fremhæve, siden jeg har faaet Ordet, idet det nemlig forekom mig, at det ærede Medlem med Hensyn til Bestemmelsen af den lærde Undervisning stillede sig paa et altsfor formalistisk Standpunkt, idet han nemlig opstillede det som Maalet at skabe Studenter for Universitetet, og i den Henseende stemte han overens med den første Paragraf i dette Lovforslag, der hævder Undervisningen i de lærde Skoler som Forberedelse til Universitetet. Det at skabe Studenter, stillede det ærede Medlem dernæst tillige i Forbindelse med, at den lærde Skole skulde være en Slags Længegymnasiet, en Dygtiggjørelse af Ejerne til at kunne studere. Det er dette, jeg betegner paa den Maade, at det forekommer mig at være et altsfor formalistisk Synspunkt. Jeg kan hverken betragte den lavere eller den høiere Undervisning udelukkende fra dette Synspunkt, men jeg maa nærmest se det under Belysning af den virkelige Dannelse, og naar man taler om virkelig Dannelse, saa er den formalistiske Eone, Kundskabsæonen, den ene Side deraf, og den anden Side er det, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Balgtreds (Brig) ogsaa stærkt gjorde gjældende, Vækkelsen af Interessen. Man kunde jevnstille dette ved at sige: det ene er Udviklingen af Eonen, og det andet er Udviklingen af Villien, og begge disse Bestanddele høre efter min Opfattelse med til den virkelige Almendannelse. Det er paa den ene Side Formen og paa den anden Side Indholdet. Men naar man altsaa vilde fastholde Maalet for den høiere Undervisning, den lærde Undervisning her i Landet, paa den Maade, at det virkelige Maal skulde være Tilveiebringelsen af almen høiere Dannelse, saa er jeg enig med mange Talere deri, at vor Tids Krav til en virkelig omfattende Almendannelse ere efterhaanden blevne saa store, og Omraadet saa omfattende, at man er nødt til at gjøre det Spring, som fører til en Sondring, en Adskillelse af visse Omraader, hvorpaa man saa udelukkende kan koncentrere alle sine Kræfter, og gjør man ikke dette, kommer man til dette Multa og ikke Multum, det Mangfoldige og ikke det Meget, det Dygtige. Jeg er i den Grad Ven af det Dygtige, at jeg ubetinget foretrækker det Ensidige fremfor det Udsidige. Det var denne Længegang, som førte det oprindelige Flertal her i Thinget til i 1870 at opstille det Program for Ordningen af de lærde Skoler, som foreløbig blev vedtaget af Folkethinget, og hvorledes det gik til, at Loven af 1871 endelig blev vedtaget, er jo de fleste af de ærede Medlemmer bekendt. Det stete ved et Kompromis af den ubeldige Art, der bliver staaende saaledes midt imellem det Rigtige og det Urigtige, at det kommer til at svæve i Luften. Jeg vil imidlertid minde om